# İNGİLİZ VE AMERİKAN EDEBİYATINDAN SEÇME ÖYKÜLER

**Derleyen ve Çeviren**
Seda Taş İlmek

ÖTÜKEN

# İÇİNDEKİLER

Ön Söz ..... 9

**ÖYKÜLER**

Ölülerin Eşleri ..... 15
NATHANIEL HAWTHORNE

Kızıl Ölümün Maskesi ..... 23
EDGAR ALLAN POE

Kadın mı Yoksa Kaplan mı? ..... 31
FRANK R. STOCKTON

Sadık Dost ..... 41
OSCAR WILDE

Kilise Çalgıcılarının Dalgınlığı ..... 55
THOMAS HARDY

Kaliforniyalıların Öyküsü ..... 61
MARK TWAIN

Sarı Duvar Kâğıdı ..... 71
CHARLOTTE PERKINS GILMAN

Bir Saatin Hikâyesi ..... 93
KATE CHOPIN

Koyu Kahve Renkli Köpek ..... 99
STEPHEN CRANE

Noel Hediyesi ..... 107
O. HENRY

Savaş ..... 115
JACK LONDON

İki Kahraman ..... 123
JAMES JOYCE

Açık Pencere ..... 135
SAKİ

Bahçe Partisi ..... 141
KATHERINE MANSFIELD

Sallanan At Binicisi ..... 159
DAVID HERBERT LAWRENCE

Tren ve Şehir ..... 177
THOMAS WOLFE

Perili Ev ..... 205
VIRGINIA WOOLF

# Ön Söz

USTACA işlenmiş öyküler, ne kadar yıl önce yazılırlarsa yazılsınlar okuru, okumaya başladığı anda farklı dünyalara sürükleyebiliyor; onlarda gerçek bir olayı okuduğu zannını uyandırabiliyor, okurların kendilerini öyküler aracılığıyla keşfetmelerini ve bazen kaçtıkları şeylerle yüzleşmelerini sağlayabiliyorlar. İşte tam da öykülerin bu davetkâr yanı; öncelikle bir okur, sonra akademisyen ve çevirmen olan beni, sevdiğim, okumaktan sıkılmadığım ve aklımın bir köşesine daima takılıp kalan öykülerden bir derleme hazırlamaya itti. Kuşkusuz ki böyle bir seçme özgürlüğü, öykülerin renkli diyarlarından yola çıkıp hayatı okuma ve duyumsama dürtüsünden ileri geliyordu, ancak sınırlardan da yoksun değildi. Öyküleri seçme ve çevirmede sahip olduğum esnekliğin çerçevesi, İngiliz ve Amerikalı yazarların kaleminden çıkmış öykülerden oluşuyor. Bu öyküler, temel olarak 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında yayımlanan, İngiliz ve Amerikan edebiyatında kalıcı izler bırakmış yazarların eserleridir. Konu olarak yazarların yaşadıkları dönemler ile toplumlardan izler barındırıyorlar ve yaşamlarından kesitler taşıyorlar; fakat en çarpıcı özellikleri, bana göre insana dokunmalarıdır. Söylenmemiş bir şey söylemiyorlar belki ama insana dair olanları anlatmanın ve dinlemenin etkili ve başarılı yollarını sunuyorlar. Sanıyorum ki kendi zamanlarını aşıp bugün bize kadar ulaşmaları ve her dönem sevilerek okunmaları da bu yüzdendir.

Elinizde tuttuğunuz bu derlemede on yedi öykü bulunmaktadır. Daha fazla ya da az sayıda öyküye yer verilebilirdi ancak derleyip çevirenin başladığı yolculuğunu sonlandırması gerekiyordu. Bu öyküleri seçme ve

çevirmedeki gayem, öncelikle öykülere verdiğim kıymetten ve sonra da yazarlarının yazma yeteneklerine duyduğum hayranlığımdan kaynaklanmaktadır. Belleğimi taze tutmak istememin de, bu derlemenin ortaya çıkmasında büyük payı olduğunu inkâr edemem. Kanımca öyküler zamansızdırlar, göründüklerinden ve anlattıklarından daha fazlasını saklarlar. Her okuyuşta okuru, bambaşka anlamlar çıkarabileceği ve eserin değişik katmanlarını keşfedebileceği kısa ama derinlikli anlatılara sürüklerler. Söz konusu derleme için seçilen her bir öykü, okurlar için ayrı bir dünyanın kapılarını aralıyor. Çeviri sürecinde fazla not kullanmamaya gayret ettim. Aklımda durmadan yazarların kurduğu evrenleri düşleyerek ve biraz da o evrenlerde nefes alarak her öyküyü dilimizde yeniden kurmaya özen gösterdim. Öyküleri tarih sırasına göre düzenleyerek vermeye çabaladım ve özgün metinlerin adlarını başlıklara eklediğim dipnotlarla gösterdim. Ayrıca her hikâyenin başında yazarından kısaca bahsederek okurlara çeviri serüvenimde hangi yazarın yolunda yürüdüğüm hakkında bilgi vermeyi amaçladım.

Son söz niyetine, çoğunluğunu üniversite yıllarında okuduğum öykülere çeviri aracılığıyla yeniden yelken açmama fırsat tanıyan Ötüken Neşriyata yürekten teşekkür ederim. Çeviri süreci benim için bambaşka bir tecrübe ve mutluluk oldu. Okumak ve zenginleşmek isteyen okurlara keyifli okumalar dilerim.

**Ağustos, 2019**

**Seda TAŞ İLMEK**

# İNGİLİZ VE AMERİKAN EDEBİYATINDAN SEÇME ÖYKÜLER

# Ölülerin Eşleri

NATHANIEL HAWTHORNE

## NATHANIEL HAWTHORNE

Amerikalı yazar Hawthorne (1804-1864), bacağındaki sakatlık nedeniyle içe kapanık olarak geçirdiği çocukluk yıllarının ve öğrenim hayatını tamamlamasının ardından ailesinin çiftliğinde uzun süre kendisini yazmaya adamıştır. Daha sonra gümrük memurluğu ve konsolosluk gibi işlerde çalışmıştır. Bir kez evlenmiş ve üç çocuk sahibi olmuştur. Hayatı boyunca yazmayı uğraş edinen yazar, romanlarını ve kısa öykülerini bir yandan alegorik ve sembolik unsurlarla zenginleştirmiş diğer yandan da ailesinin Püriten geleneğine ilişkin bağlılığını yansıtan izlerle şekillendirmiştir. Amerikan edebiyatında önemli bir yer edinmiş usta bir yazardır. Üretkenliğinin sekteye uğradığı bir dönemde yaşamdan ayrılmıştır.

# ÖLÜLERİN EŞLERİ*

BÖYLESİ bir zaman aşımından sonra pek de ilişkili olduğu düşünülemeyen basit ve ailevi olayları içeren anlatılacak öykü, bir yüzyıl öncesinde Körfez eyaletinin büyük bir limanında bir nebze de olsa ilgi uyandırmıştı. Bir sonbahar gününün yağmurlu bir alacakaranlığıydı; küçük bir evin ikinci katındaki oturma odası, ev sakinlerinin orta sınıfa özgü koşullarına uygun sade mobilyalarla döşenmiş; ancak deniz aşırı ülkelerden gelen küçük antikalar ve Hint üretimine özgü birkaç zarif eşyayla da dekore edilmişti. Mekâna ve mevsime ilişkin açıklanabilecek yegâne ayrıntılar işte bunlardı. Genç ve alımlı iki kadın, şöminenin başına oturmuş; ortak ve tuhaf kederlerini avutmaya çalışıyorlardı. Biri denizci ve diğeri de karacı olan iki erkek kardeşin yeni gelinleriydiler. Kanada'daki savaşa ve Atlantik'teki fırtınaya rastlamaları sonucunda birbiri ardına iki gün kardeşlerin ölüm havadisi gelmişti. Bu kaybın harekete geçirdiği evrensel sempati, dul kalan kız kardeşlerin evine taziyede bulunmak isteyen pek çok insanı getirmişti. Aralarında papazın da bulunduğu birkaç kişi, gecenin sonuna kadar kalmış; birer ikişer daha çok gözyaşıyla karşılık bulan kutsal kitaptan birçok teselli edici bölümü fısıldadıktan sonra vedalaşıp kendi mutlu evlerine gitmişlerdi. Yas tutan kız kardeşler, arkadaşlarının nezaketine duyarsız olmamalarına karşın yalnız kalmayı çok arzulamışlardı. Daha önce olduğu gibi yaşam bağıyla ve şimdi de ölen eşlerinin bağıyla daha yakından kenetlenmiş iki kadın da kederlerini teselli edebilecek her türlü şeyi diğerinin kucağında bulabileceğini hissetmişti. Birbirlerine kalplerini açmış ve sessizce ağlaşmışlardı. Fakat bir saatlik böyle süren bir acı paylaşımının ardından bütün duygularına yumuşak, sessiz ama güçsüz olmayan kişiliği nüfuz eden kızlardan birisi, -buna ihtiyacı kalmadığını düşününce- dindarlığın kendisine öğretmiş olduğu ahlaki kuralları, tevekkülü ve tahammülü anımsamaya başladı. Kör talihinin, zaten önceden bilindiği üzere, görevlerinin düzenli gidişatına engel olma-

* Nathaniel Hawthorne'un "The Wives of the Dead" (1832) adlı öyküsünün çevirisidir -çn.

sına bir an önce son vermeliydi; dolayısıyla ateşin önüne masayı kurup basit bir yemek hazırladı ve arkadaşının elini tuttu.

"Gel, canım kardeşim; bugün ağzından bir lokma geçmedi." dedi; "Yalvarırım ayağa kalk! Bize verilen için dua edelim."

Eltisi hayat dolu ve çabuk sinirlenen bir mizaca sahipti. Acısının ilk sancılarını feryatlarla ve şiddetli bir ağlamayla açığa vurmuştu. Şimdi ise yaralı bir kazazedenin kalbinin yeniden çarpmasını sağlayan bir el değişmiş gibi Mary'nin sözleriyle kaskatı kesilmişti. "Şükredecek hiçbir şeyim kalmadı, dua da etmeyeceğim!" dedi Margaret, yeniden gözyaşlarına boğularak. "Onun arzusu olsaydı, bir daha asla ağzıma yemek koymayabilirdim!"

Ancak neredeyse ağzından çıkar çıkmaz bu isyankâr sözlerinden ürktü ve Mary, yavaş yavaş kız kardeşini kendi düşüncesine doğru çekmeyi başardı. Zaman geçip gitmiş ve her günkü uyku saatleri gelmişti. Erkek kardeşler ve gelinleri, eşit haklara sahip oldukları oturma odası ve özel ayrıcalıklarını yaşayabildikleri onun bitişiğindeki iki yatak odasıyla bir evde birleşmişlerdi. Böylesi bir adımı o durumda makul kılan, evlenenlerin sınırlı gelire sahip olmasından başka bir şey değildi. Dul kadınlar sönmekte olan ateşin üzerine kül serpip şöminenin üzerine yanan bir gaz lambası yerleştirdikten sonra dinlenmek üzere odalarına çekildiler. İki odanın da içinin bir kısmı ve kapalı perdeleriyle yataklar karşılıklı olarak görülebilir olsun diye oda kapıları açık bırakılmıştı. İki kardeş de hemencecik ve aynı anda uykuya dalamadı. Mary çoğunlukla usulca geliveren kederin bıraktığı etkiyi hissedip kısa zamanda geçici bir unutkanlığa kapıldı. Margaret ise gece en sakin ve derin saatlerine doğru ilerledikçe daha huzursuz ve telaşlı bir ruh haline büründü. Rüzgâr esintisinden etkilenmeden devamlı tekdüze yağan yağmur damlalarının sesini dinleyerek yatıyordu ve sinirsel bir dürtü, durmadan başını yastıktan kaldırıp Mary'nin odasına ve aradaki odaya bakmasına neden oluyordu. Lambanın donuk ışığı, mobilyaların gölgelerini duvara sıçratıyor; alevin ani titreşimiyle hareket ettiği anlar dışında sabit olarak duvarda duruyordu. İki boş koltuk, ailelerin başı olarak erkek kardeşlerin acemi ve güldürücü bir ciddiyetle oturmaya alışkın oldukları şekilde şöminenin iki yanında, eski yerlerindeydi. Bu küçük krallığın gerçek tahtları, Mary ve Margaret'ın aşkta kazandıklarını hissettikleri bir güç, yani iki gösterişsiz koltuk da onların yanındaydı. Ateşin

keyif veren parlaklığı mutlu dairenin üzerine yansıyordu ve şu anda lambanın zayıf ışığı yeniden bir araya gelmelerine uygun düşebilirdi. Margaret acı içinde inlerken sokak kapısını birisinin çaldığını duydu.

Kocasından gelecek haberi beklerken kapıldığı endişeyi hatırlayıp "Dün bu sesi duysaydım kalbim kim bilir nasıl çarpardı!" diye düşündü.

"Artık umurumda değil. Defolup gitsin, yataktan kalkmayacağım."

Fakat bir çeşit çocuksu huysuzluk böylesine bir karar almasına neden olsa bile hızlı şekilde nefes alıp veriyor ve kapı tekrar çalınır diye kulak kabartıyordu. Başka bir parçamız olarak gördüğümüz birinin ölümünü kabullenmemiz zordur. Kapı şimdi de anlaşılan, katlanmış bir yumruğun yumuşak yanıyla, yavaş ve düzenli vuruşlarla yeniden çalınıyor ve ona duvar katmanlarından belli belirsiz duyulan sözcükler eşlik ediyordu. Margaret, kız kardeşinin odasına baktı ve uykunun derinliklerinde hareketsiz yatışını seyretti. Doğrulup ayaklarını yere indirdi ve korku ile sabırsızlık içerisinde titreyerek kendine çekidüzen verdi.

"Tanrım yardım et bana!" diyerek içini çekti. "Korkacak hiçbir şeyim kalmadı ancak galiba olduğumdan on kat daha fazla korkağım."

Şöminenin üzerinden lambayı kapıp sokak kapısına bakan pencereye aceleyle koştu. Pencerenin kafesi vardı. Menteşeleri gevşetip kafesi itti ve elini biraz çıkarıp nemli havaya doğru uzattı. Bir fener evin önünü kızıllaştırıyor ve karanlık, bütün diğer nesnelerin üstüne çökerken fener ışığını bitişik su birikintilerinde eritiyordu. Pencerenin menteşeleri gıcırdarken geniş kenarlı bir şapka ve büyük bir kaban giymiş bir adam, binanın çıkıntısının korunağından çıkıp kimi uyandırdığını görmek için yukarı baktı. Margaret adamı kasabanın cana yakın bir hancısı olarak tanıyordu.

"Bir şey mi istediniz, Goodman Parker?" diye seslendi dul kadın.

"Ahhh, siz miydiniz, Bayan Margaret?!" diye yanıtladı hancı. "Ben de kız kardeşiniz Mary ile karşılaşmaktan korkuyordum. Söyleyebilecek rahatlatıcı tek bir sözüm olmadığında dertli bir genç kadını görmekten hiç hoşlanmam çünkü."

"Tanrı aşkına, ne haberi getirdiniz?" diye bağırdı Margaret.

"Eh, şey! Son otuz dakikada kasabadan özel bir ulak geçti." dedi Goodman Parker. "Valinin ve meclisin mektuplarıyla doğu kazasın-

dan geliyordu. Birkaç lokma yiyip bir şeyler içerek kendine gelmek için benim evimde durdu. Ben de sınırdan ne haberler var, diye sordum. Sizin de bildiğiniz üzere savaştaki çatışmada üstün geldiğimizi, katledildiği bildirilen on üç adamın iyi ve sapasağlam olduklarını, kocanızın da onların arasında bulunduğunu söyledi. Üstelik esir alınan Fransızları ve Hintlileri il hapishanesine getirmek üzere görevlendirilmiş. Uykunuzu bölmemden rahatsız olmayacağınıza karar verdim ve bu yüzden size bunu anlatmak için uğradım. İyi geceler!"

Dürüst adam, işte bunları söyleyip ayrıldı. Elindeki fener, nesnelerin belli belirsiz şekillerini ve bir dünyanın küçük parçalarını, kargaşa içerisinde parıldayan düzeni veya geçmişte dolanan bir hatırayı ortaya çıkarır gibi netleştirerek sokağı aydınlattı. Fakat Margaret bu güzel yansımaları seyretmek için pencerede durmadı. Neşe, kalbini doldurup taşırdı ve içini bir çırpıda aydınlatıverdi. Nefes nefese ve uçarcasına adımlarla kız kardeşinin yatağının başucuna gitti. Ne var ki bir acı düşüncesi aklına girince odanın kapısında duraksadı.

"Zavallı Mary!" dedi kendi kendine. "Mutluluğumla onun acısının derinleştiğini hissetmek için mi onu uyandıracağım? Hayır, bunu yarına kadar içimde tutacağım."

Mary'nin huzurlu uyuyup uyumadığına bakmak için yatağa yaklaştı. Yüzü kısmen yastığın içine doğru dönmüş ve ağlamak için oraya saklanmıştı. Yüzünde artık dingin bir rahatlama ifadesi gözle görülebiliyordu. Kocasının ölümü o kadar derinlere batmıştı ki kalbi sanki derin bir göl gibi durgundu. Sevindirici olduğu kadar gariptir ki rüyaların en çok üretildiği şeyler daha hafif acılardır. Margaret eltisini rahatsız etmekten çekindi. Kendi talihinin daha iyi olması onu istemsizce sadakatsiz hale getirmiş; artık değişmiş ve azalmış duygusal yakınlığın da yapması gereken açıklamanın sonucu gibi olacağını hissetmişti. Ani bir adım atıp geri döndü. Fakat mutluluk, başka bir anda ağır bir kedere neden olacak durumlarda bile bastırılamaz. Uyku bastırana kadar zihni güzel düşüncelerle doldu ve onları da bir cam üzerinde harika çizimler oluşturan kış rüzgârı gibi -ne soğuk bir benzetme ama- daha güzel ve daha dağınık düşlere dönüştürdü.

Gecenin daha geç saatlerinde Mary aniden sıçrayarak uyandı. Canlı bir rüya -her nasılsa- sadece en ilginç anında uyanmış olduğunu hatırlayabildiği olağan dışı bir hayatın içine sonradan onu da katıvermişti. Kısa bir süre için uyku, durumunun bariz ana hatlarını

algılamasını engelleyip Mary'nin üzerine sis gibi çöktü. Yarı uykulu hâlde kapının iki ya da üç kez hızlı ve sabırsızca vurulduğunu duydu. Önce bu gürültüyü aldığı nefes gibi olağan bir şey sandı, sonra onunla alakası olmayan bir durum gibi geldi ve son olarak da yanıtlaması gereken bir çağrı olduğunu anladı. Aynı zamanda da anımsamanın verdiği acı, zihnini bulandırmış; uykunun sersemliği, kederli yüz ifadesinden silinmiş; odanın loş ışığı ve içindeki eşyalar belirivermişti. Bir kenara itmiş olduğu bütün düşüncelerini korumuş ve gözlerini açar açmaz onları yeniden hatırlamıştı. Sokak kapısı yeniden hızlıca çalındı. Mary, kız kardeşinin de rahatsız olacağından korkup pelerinle başlığını giydi ve şöminenin üzerinden lambayı alıp aceleyle pencereye gitti. Kazara kilitlemeden bırakılmıştı ve Mary pencereyi eliyle kolayca açtı.

İleriye doğru bakarken Mary titreyerek "Kim var orada?" diye sordu.

Fırtına dinmişti ve ay yükselmiş, bir rüzgârın tez gelen büyüsü altında gümüş rengine dönüşüp yer yer açık bulutların üzerinde, rutubetten kararan evlerin aşağısında ve düşen yağmurdan oluşan su birikintilerinde parlıyordu. Denizin derinliklerinden çıkıp gelmiş gibi ıpıslak, denizci kıyafetleri giymiş genç bir adam tek başına pencerenin altında duruyordu. Mary adamın deniz kıyısında kısa yolculuklar yaparak geçimini sağlayan bir kişi olduğunu hatırlamıştı. Üstelik evliliğinden önce adamın kendisine duyduğu aşka bir karşılık bulamadığını da unutmamıştı.

"Burada ne arıyorsun, Stephen?" dedi.

"Neşelen Mary, yüreğine su serpmeye geldim." diye yanıtladı reddedilmiş âşık. "Eve on dakika önce geldim ve anneciğimin söylediği ilk şey kocanla ilgili olan haberdi. Bunun üzerine yaşlı kadına bir kelime etmeden şapkamı takıp evden fırladım. Seninle konuşmadan gözümü kırpamazdım Mary, eski zamanların hatırı var."

"Stephen, bundan vazgeçmelisin!" diye bağırdı Mary fışkırırcasına akan gözyaşlarıyla ve Zadig'in ilk karısını örnek almaya hiç niyeti olmadığından pencerenin kafesini kapatmaya çalıştı.

"Lütfen dur ve anlatacaklarımı dinle!" diye haykırdı genç denizci. "Dün akşamüzeri İngiltere'den gelen iki direkli gemide konuşuyorduk. Güvertede kimi gördüm dersin, hem de sağlıklı ve sapasağlam, yalnızca beş ay öncesinden biraz daha zayıf görünen?"

Mary penceren aşağı sarktı ama bir şey diyemedi. "Tabii ki kocanın ta kendisiydi." diye devam etti yüce gönüllü denizci. "Blessing adlı gemi alabora olduğunda onunla birlikte diğer üç kişi, bir direğe tutunup hayatta kalmışlar. Gemi bu rüzgâr sayesinde günün ilk ışıklarıyla körfeze varacak ve sen de yarın kocanı burada göreceksin. İşte böylece yüreğine su serpmek istedim, Mary. İyi geceler!"

Adam sırayla evlerin gölgesine girip çıkarak veya ayın göze çarpan ışığında belirip kaybolarak aceleyle uzaklaşırken Mary, adamın gidişini daha güçlü veya zayıf gibi görünen gerçeklikten şüphe duyarak izliyordu. Yine de yavaş yavaş onu ele geçirebilecek güçteki kutsal bir inanç seli yüreğini doldurmaya başlamış ve yükselişi daha apansız oluvermişti.

İlk içinden gelen gidip eltisini uyandırmak ve yeni ortaya çıkan mutluluğunu onunla paylaşmaktı. Geceleyin kilitlenmeden kapatılmış olan odanın kapısını açtı, yatağın başucuna vardı; uyuyan kadının omzuna dokunarak uyandırmak üzereydi. Fakat Margaret'ın ölüm ve keder düşünceleriyle uyanacağını, kendi mutluluğunun yaratacağı zıtlıkla daha az acı hisseder hâle gelmeyeceğini düşündü. Yas içindeki kadının kendinden geçmiş görüntüsünün üzerine lambanın ışık huzmelerinin düşmesine izin verdi. Margaret huzurlu uyuyor, örtünün yerini değiştirip duruyor, genç yanakları gül rengine çalıyor ve dudakları hayat dolu bir gülümsemeyle yarı aralanıyordu. Kapalı göz kapaklarıyla geçişi engellenmiş bir mutluluk ifadesi, yüzünün tamamına tütsü kokusu gibi nüfuz etmeye çabalıyordu.

"Zavallı kardeşim! Çok yakında o mutlu rüyandan uyanacaksın." diye düşündü.

Yatağına dönmeden önce lambayı yerine koydu ve serin hava, ateşi çıkmış hâlde uyuyan kız kardeşine zarar vermesin diye yatak örtüsünü düzeltmeye çalıştı. Ancak Margaret'ın boynuna doğru uzanan eli titredi, bir gözyaşı damlası süzülüp kadının yanağına düşüverdi ve Margaret aniden uyandı…

# Kızıl Ölümün Maskesi

**EDGAR ALLAN POE**